

VARGULIŲ PILIAKALNIS SU GYVENVIETE

Vargulių piliakalnis iš oro (pietų pusės) 2022 m. G. Zabelos nuotrauka

Vargulių piliakalnis ir papėdės gyvenvietė

Piliakalniai yra vienos seniausių gynybinių vietų, dažnai įrengtos šalia buvusių gyvenviečių. Jie buvo naudojami kaip saugios vietos gintis nuo priešų, stebėti apylinkes ir slėptis pavojaus metu. Ant piliakalnių dažnai stovėjo medinės pilys ar įtvirtintos gyvenvietės, kuriose gyveno bendruomenės nariai.

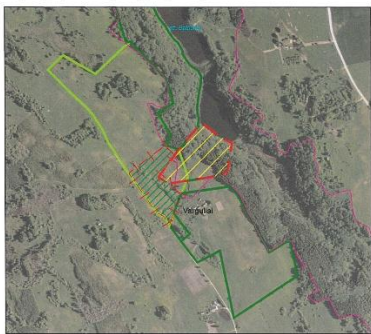
Vargulių vietovėje išlikęs toks priešistorinių laikų kompleksas – piliakalnis kartu su šalia buvusią gyvenvietę.

Vargulių piliakalnis su gyvenvietę yra valstybės saugomas kompleksinis kultūros paveldo objektas (unikalus kodas Kultūros vertybių registre – 24553). Jį sudaro piliakalnis ir papėdės gyvenvietę, kartu užimantys 3,345 ha teritoriją.

VARGULIŲ PILIAKALNIS SU GYVENVIETE (U.K. 24553, A553K)

APIBRĖŽTŲ TERITORIJOS BEI APSAUGOS ZONOS RIBŲ PLANAS

Vargulių k., Kurklių sen., Anykščių r. sav.

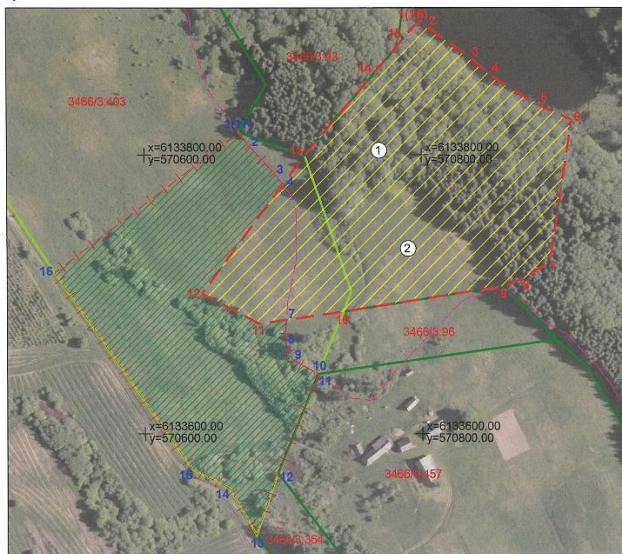

M 1 : 10000 (viename cm - 100 m)

- Sutartiniai ženklai
- Nekilnojamosios kultūros vertybės apibrėžtos teritorijos ribos
 - Geodeziškai matuotų sklypų ribos
 - Preliminariai matuotų sklypų ribos
 - Apibrėžtos nekilnojamosios kultūros vertybės vizualinės apsaugos pozonio ribos
 - 1(5) Teritorijos ribų koordinuotų taškų numeriai
 - 1(5) Apsaugos zonos ribų koordinuotų taškų numeriai
 - Baldono geomorfologinis draustinis
 - ① Eilės numeris
 - $x=6000000.00$
 $y=5000000.00$ Koordinacijų tinkelio sankirta
 - 0000/0000.0000 Žemės sklypo kadastro numeris

Pastabos:

1. Vertybės teritorijos ir apsaugos pozonio ribų koordinatės nustatytos 1994 m. Lietuvos koordinatų sistemoje.
2. Vargulių piliakalnio su gyvenvieta (U.K. 24553, A553K) teritorijos dalis patenka į Baldono geomorfologinio draustinio teritoriją.

M 1 : 2000 (viename cm - 20 m)

Komplekso dalys:

1. Piliakalnis (u.k. 24554, A1430K1, Y=570761, X=6133797)
2. Gyvenvietė (u.k. 1890, A1430K2, Y=570777, X=6133726)

Teritorijos plotas - 33449 m²

Vizualinės apsaugos pozonio plotas - 24604 m²

	KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTAS PRIE KULTŪROS MINISTERIJOS	Vargulių piliakalnio su gyvenvieta (u.k. 24553, A553K) apibrėžtų teritorijos bei apsaugos zonos ribų plano projektas
	Teritorijos bei apsaugos zonos ribas ir vertingąsias savybes pažymėjo paminklotvarkinė Ugnė Juzėnaitė	
	Plano projektą patikrino Vietų skyriaus vedėjas	Algirdas Skrupskelis
	Plano projektą sudarė	
	vyresn. kartografas (kv. paž. Nr. 1GKV-1309)	Marius Baikauskas
		Gervaldas Zabaraukas
	Plano projektą priėmė Kultūros paveldo valdybos viršininkė	Giedrė Radvilavičienė

Piliakalnio vieta ir sandara

Vargulių piliakalnis įrengtas aukštumos kyšulyje, į Baldono ežero slėnį nusileidžiančioje apie 6,5 m aukščio kalvoje. Iš šiaurės ir šiaurės rytų jį supa ežero slėnis, o iš šiaurės vakarų – griova, taip pat nusileidžianti į ežero slėnį.

Išlikęs tik piliakalnio pylimas, saugojęs piliakalnį iš pietryčių pusės. Aikštelė, paplauta griova tekėjusio upelio, nuslinko į ežero slėnį. Ji taip pat iškasinėta lobių ieškotojų duobių.

Pylimo viršus yra apie 15x13 m dydžio. Pietvakariniame krašte yra apie 0,5 m aukščio ir 4 m pločio iškilimas. Pietinėje papėdėje iškastas apie 6 m pločio ir 0,5 m gylio griovys. Piliakalnio šlaitai į ežerą statūs, siekia iki 20 m aukščio.

Papėdės gyvenvietė

Į pietvakarius nuo piliakalnio yra papėdės gyvenvietė. Jos kultūriniame sluoksnyje rasta grublėtos ir žiestos keramikos bei geležies šlako.

Pasakojimai apie piliakalnį

Vietos pasakojimuose teigiama, kad piliakalnis buvo supiltas prancūzų ir švedų karių skrybėlėmis, nes šioje vietoje buvusi kalvė. Kalvis esą prasižengė kariams, todėl jo kalvę jie apipylė žemėmis.

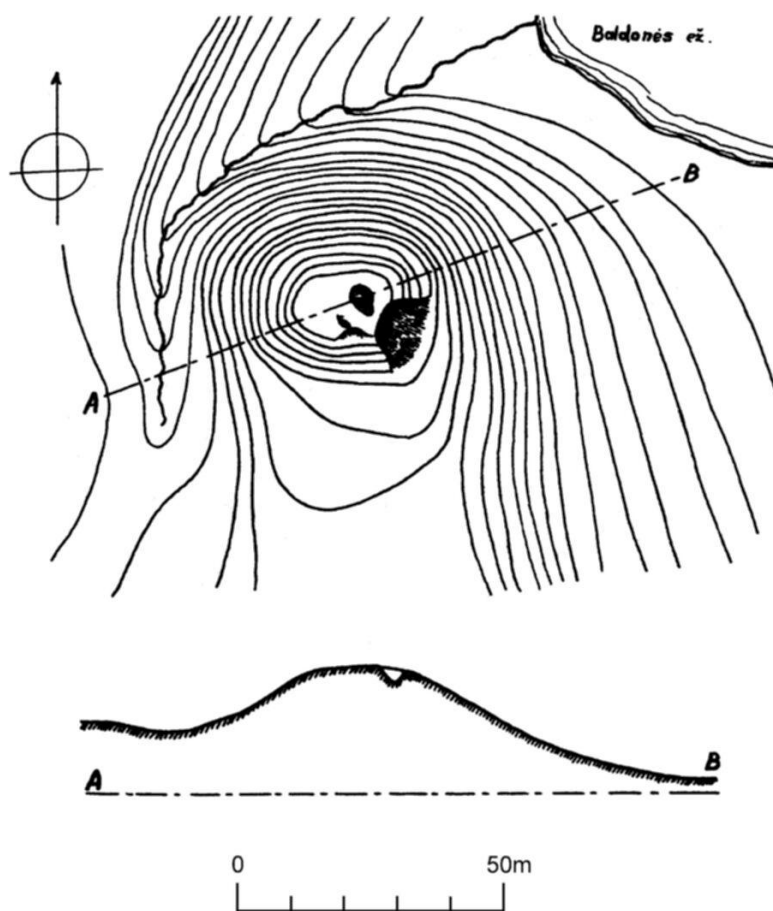
Kitas pasakojimas byloja, kad piliakalnio vietoje gyvenęs kalvis, o po jo mirties jis kartu su kalve buvo užkastas – taip ir susidaręs piliakalnis.

Tyrinėjimai ir datavimas

Piliakalnis su gyvenviete nėra išsamiai tyrinėti. Pagal išorinę išvaizdą ir atsitiktinius radinius jie datuojami I tūkstantmečio II puse – II tūkstantmečio pradžia.

1936 m. birželį piliakalnį žvalgė gretimame Karališkių kaime gimęs archeologas ir rašytojas Petras Tarasanka (1892–1962). Jis sudarė piliakalnio planą, jį aprašė ir nufotografavo.

1969 m. Lietuvos istorijos instituto ekspedicija, vadovaujama Adolfo Tautavičiaus (1925–2006), piliakalnį pakartotinai žvalgė ir aprašė.

Vargulių piliakalnis 1936 m. Piliakalnio plano ir nuotraukos autorius P. Tarasenska.